

Лариса Петрівна ШУМНА,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права,
конституційного права
Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів),
lari05@ukr.net

УДК 340.12: 342.734: 349.3

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність дослідження зумовлена аналізом правових проблем реалізації соціальної політики держави щодо забезпечення права кожного громадянина на достатній життєвий рівень, а також підвищення ефективності соціальної політики в умовах соціально орієнтованої економіки. Досліджено сучасні тенденції в здійсненні соціальної політики, визначено основні проблеми її реалізації. Проаналізовано стан розробки проблеми державної соціальної політики. Визначено основні цілі соціальної політики України на сучасному етапі. Обґрунтовано пріоритетність соціальної політики серед інших напрямів внутрішньої політики держави, необхідність посилення соціально-захисної спрямованості державної соціальної політики за умов глибокої трансформації суспільства, яка супроводжується різким погіршенням якості життя більшості населення країни та його соціальною дезадаптацією. Головною метою удосконалення соціальної політики визначено пом'якшення наслідків указаної трансформації.

Ключові слова: соціальна політика, соціальна держава, соціальна сфера, соціальні функції держави, соціальний захист, добробут населення, соціально орієнтована економіка.

Існує чимало поглядів на стратегію розвитку України, але всіх їх поєднує думка про необхідність створення суспільства, головним принципом якого було б надійне партнерство між державою, ринком і людиною. При цьому в ході реформування держава повинна, з одного боку, йти шляхом забезпечення ринкового спрямування своєї політики з метою реалізації творчого потенціалу, закладеного в кожній особистості, а з другого — активно захищати своїх громадян від можливих соціальних ризиків, що супроводжують їх протягом усього життя й загострюються під час трансформації суспільного буття. Це подвійне завдання держава покликана вирішувати, головним чином, шляхом модернізації системи соціального забезпечення.

Досвід формування соціально орієнтованої економіки в розвинених країнах світу дав можливість О. Ю. Лавринчук сформулювати такі принципи цієї економічної системи, як правове забезпечення, стабільне економічне зростання як матеріальне підґрунтя для загального і справедливого благоустрою, свобода економічної діяльності суб'єктів господарювання в рамках існуючих законів, повна зайнятість працездатного населення, умови для якої забезпечуються державою, забезпечення соціальних гарантій, дотримання соціальної справедливості, соціальної захищеності й соціального партнерства, що забезпечує рівноправні й рівновідповідальні відносини між наймачами, працівниками й державою; відповідальність громадян за економічну ефективність як своєї, так і загальної діяльності, а також за свій спосіб життя [1].

Правові основи соціальної політики держави повинні виходити з конституційного положення про те, що Україна — це соціальна держава, завданнями якої є створення умов, що забезпечують гідне життя і розвиток людини. У зв'язку з цим постає низка теоретичних і практичних проблем зміни всієї соціальної політики, в тому числі й управління системою соціального захисту громадян. Для вирішення цієї проблеми повинен бути розроблений правовий управлінський механізм, покликаний вирішувати суперечності та соціальні конфлікти, викликані формуванням ринкових відносин, що часто мають некерований характер.

Проведемо аналіз суті соціальної політики й розглянемо основні її ознаки.

1. Об'єктивність. Ця ознака зумовлена суспільним характером життєдіяльності людини. Існують різні точки зору щодо розуміння суспільства, однак усі вони спільні в тому, що це соціальна система. Зокрема його визначають як складноорганізоване, впорядковане ціле, що включає окремих індивідів і соціальні спільності, об'єднані різноманітними зв'язками і відносинами, специфічно соціальними за своєю природою [2, с. 611]; як упорядковану, самокеровану цілісність множинності суспільних відносин, носієм яких є індивід і ті соціальні групи, до яких він входить [3, с. 73]; як самодостатню соціальну систему — продукт сумісної діяльності людей, здатних спільними зусиллями створювати всі необхідні умови для свого існування [4, с. 394]. Із

наведених тлумачень можна зробити висновок, що різниця в розумінні суспільства як соціальної системи зводиться в основному до того, які саме явища є його елементами. А до них відносять індивідів і соціальні спільноти, людей, соціальні зв'язки, соціальні взаємодії й соціальні відносини, соціальні явища і процеси, суспільні відносини, спільну діяльність людей та ін.

Слід відмітити, що «соціальної політики» усталеного визначення в вітчизняній науці не виділено. Часто її ототожнюють з «соціальною сферою», «гуманітарною політикою» і навіть «соціальною роботою», хоча вона має суттєві відмінності й особливості. Найбільш поширеним і вдалим вважається визначення В. А. Скуратівського та О. М. Палій [5, с. 5]: «Це суспільний феномен, що поєднує різноманітні багатofакторні складові: конституційно-правові, інституціональні, управлінські регулятивні та саморегулятивні, глобальні, національні, державні, наддержавні, громадські, гуманістичні, праксеологічні (ціннісні), комунікативні та ін.» Ці ж автори пропонують розглядати соціальну політику у вузькому та широкому розумінні. У вузькому розумінні соціальна політика — це цілеспрямована діяльність суб'єктів з метою забезпечення соціального захисту та створення умов для формування безпечного соціального середовища людини. Тобто це — комплекс заходів, спрямованих на створення системи соціальної безпеки людини та суспільства. У широкому розумінні — соціальна політика є системою цілеспрямованої діяльності її суб'єктів, що має на меті забезпечити оптимальні умови функціонування і розвитку соціальних відносин. Йдеться про втілення системи управлінських рішень соціального характеру у соціальних програмах і соціальній практиці з метою задоволення соціальних потреб, збалансування соціальних інтересів, розв'язання соціальних завдань тощо. Водночас такий поділ є досить умовним, оскільки без розвинених соціальних відносин не може бути стабільної соціальної безпеки людини та суспільства, а соціальна безпека значною мірою зумовлює розвиток процесів суспільного розвитку.

2. Багатосуб'єктність. Суб'єктами соціальної політики у громадянському суспільстві є його члени, їх соціальні групи, спільноти тощо. Саме вони є носіями суспільних інтересів і мети. Для своєї діяльності вони створюють різноманітні інститути (партії, громадські організації, спілки, установи), що представляють й обстоюють їх інтереси.

В Україні виникла й існує низка механізмів соціальної взаємодії держави й недержавних організацій при вирішенні соціально значимих завдань, включаючи такі форми, як:

- а) державне соціальне замовлення;
- б) соціальне обслуговування;
- в) державне соціальне спонсорство;
- г) лобіювання;
- г) стимулювання соціальної активності прямим фінансуванням;
- д) соціальне спонукання недержавних спонсорів.

О. Г. Чутчева переконує, що основні напрямки вдосконалення механізмів соціальної взаємодії включають:

- а) активну соціальну політику взаємодії;
- б) рівне соціальне партнерство трьох секторів;
- в) відкрите соціальне замовлення на реалізацію пріоритетних цільових завдань;
- г) комплексне соціальне інвестування;
- г) раціональне співвідношення відповідальності за соціальне реформування й адресної допомоги;
- д) чітке відмежування державних і місцевих (регіональних, територіальних та ін.) сфер впливу від відповідальності [6, с. 147–149].

Залежно від того, хто запроваджує конкретні заходи соціальної політики, хто є їх головним ініціатором, розрізняють види соціальної політики — національну, регіональну, галузеву, корпоративну та ін. Так, за ст. 8 Закону України «Про колективні договори і угоди» [7] угодою на національному рівні регулюються основні принципи й норми реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин, зокрема щодо гарантій праці і забезпечення продуктивної зайнятості; мінімальних соціальних гарантій оплати праці й доходів усіх груп і верств населення, що забезпечували б достатній рівень життя; розміру прожиткового мінімуму, мінімальних нормативів; соціального страхування; трудових відносин, режиму роботи й відпочинку; умов охорони праці й навколишнього природного середовища; задоволення духовних потреб населення; умов зростання фондів оплати праці і встановлення міжгалузевого співвідношення в такій оплаті; забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків; заборона дискримінації.

Сторонами такої угоди виступають профспілкова сторона, суб'єктами якої є об'єднання профспілок, які мають статус всеукраїнських, сторона роботодавців, суб'єктами якої є об'єднання організацій роботодавців, які мають статус всеукраїнських, і сторона органів виконавчої влади, суб'єктом якої є Кабінет Міністрів України.

3. Багатооб'єктність. Об'єктом соціальної політики є процес реалізації соціальних завдань, що виражається у формі присвоєння й задоволення соціальних потреб. Проте цю підсистему загального механізму управління цією політикою не можна назвати пасивною. Зростання потреб вимагає нового механізму їх здійснення, нових відносин суб'єктів у конкретно-історичних умовах. На відповідному рівні об'єкт виявляє себе в механізмі реалізації соціальної політики, який може бути представлено такими блоками соціальної сфери: ринок праці, освіта, культура, охорона здоров'я, ринок праці та ін.

4. Солідарність і субсидування. Принцип солідарності своїми коренями сягає традицій часів цехів і гільдій середньовічної Європи, коли популярними були каси взаємодопомоги, які утворювалися за рахунок особистих внесків кожного члена цеху або гільдії і які спрямовували свою діяльність на захист матеріальних інтересів тих членів професійних об'єднань, які втрачали здатність до праці [8, с. 268].

А. Кайзер розбиває принцип субсидування на два складники:

а) у передбачених законом випадках для подолання труднощів знедоленого повинні в першу чергу використовуватися його власні сили й кошти його піклувальників, за рахунок побудови допомоги за принципом «зверху вниз» у суспільстві досягається безсумнівна згода;

б) фіксація умовного пріоритету недержавних добродійних організацій перед державними органами, хоча загальна відповідальність за останніми зберігається [9, с. 29].

Солідарність і субсидування — основний принцип загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні, право на забезпечення за яким мають застраховані громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства і члени їх сімей, які проживають з ними (ст. 3 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [10]). Страхувальниками виступають роботодавці й застраховані особи — фізичні особи, на користь яких здійснюється загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Роботодавцем вважається:

а) власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган незалежно від форм власності, виду діяльності й господарювання і фізичні особи, які використовують найману працю;

б) власники розташованих в Україні іноземних підприємств, установ та організацій (у тому числі міжнародних), філій і представництв, які використовують працю найманих працівників, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Субсидування при загальнообов'язковому соціальному страхуванні впливає з того, що саме держава є його організатором. Як гарант стабільності фінансового складника системи цього виду страхування, вона асигнує з Державного бюджету кошти для покриття певних виплат у разі нестачі страхових коштів.

Відповідно до ст. 113 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [11] держава:

а) створює умови для функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

б) гарантує дотримання нею законодавства з метою захисту майнових та інших прав і законних інтересів осіб у сфері здійснення пенсійних виплат та їх пенсійних активів, що обліковуються на накопичувальних пенсійних рахунках;

в) створює умови для функціонування страхових організацій;

г) гарантує дотримання останніми законодавства з метою захисту майнових та інших прав і законних інтересів осіб, які отримують довічні пенсії відповідно до закону.

При виникненні дефіциту коштів Пенсійного фонду для фінансування виплати пенсій у солідарній системі (перевищення видатків над доходами, в тому числі з урахуванням резерву коштів Пенсійного фонду) у зв'язку із забезпеченням виплати пенсій у законодавчо

передбаченому розмірі і спрямуванням частини страхових внесків до Накопичувального фонду такий дефіцит покривається за рахунок коштів Державного бюджету України. У разі недостатності виділених з останнього коштів по бюджетних програмах, пов'язаних з розмежуванням джерел виплати пенсій між Державним бюджетом і Пенсійним фондом, пенсії, призначені законодавством відповідним категоріям громадян, виплачуються в повному обсязі за рахунок власних надходжень Пенсійного фонду.

5. Зумовленість рівнем суспільного розвитку. Соціальна політика реалізується через державні соціальні стандарти й нормативи, соціальні програми й окремі соціальні заходи.

Правові засади формування й застосування державних соціальних стандартів і нормативів, спрямованих на реалізацію закріплених Конституцією й законами України основних соціальних гарантій, визначає Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [12]. У ньому державні соціальні стандарти визначені як установлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми й нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних соціальних гарантій, а державні соціальні гарантії — як закріплені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, установлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму. На переконання Н. А. Горелової, соціальні стандарти — це основні вимоги, що висуваються до розвитку соціальної сфери і якості життя. На підставі аналізу їх дотримання можна визначити рівень життя. Розроблення і впровадження цих стандартів — доволі складне завдання, з урахуванням чого на практиці розробляється багаторівнева їх система з виокремленням мінімальних соціальних нормативів [13, с. 112].

Державні соціальні стандарти й нормативи встановлюються з метою визначення:

- а) механізму реалізації соціальних прав і державних соціальних гарантій громадян, закріплених у Конституції України;
- б) пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації;
- в) розмірів видатків (з їх обґрунтуванням) Державного бюджету України, бюджету АРК, місцевих бюджетів, соціальних фондів на соціальний захист, забезпечення населення й на утримання соціальної сфери.

Соціальний стандарт, з одного боку, є цільовим орієнтиром, на досягнення якого спрямована соціальна політика, з другого — засіб, за допомогою якого може розраховуватись обсяг матеріально-фінансових ресурсів, необхідних для досягнення певного рівня забезпеченості і для

задоволення потреб населення. Отже, стандарт — це свого роду планка в задоволенні соціальних потреб людини, яку держава не повинна опускати.

Базовим державним соціальним стандартом у сфері доходів населення є прожитковий мінімум. Згідно зі ст. 2 Закону України «Про прожитковий мінімум» [14] цей стандарт застосовується з метою:

— загального оцінювання рівня життя в Україні, що є основою для реалізації соціальної політики й розроблення окремих державних соціальних програм;

— установлення розмірів мінімальної заробітної плати й мінімальної пенсії за віком, розмірів соціальної допомоги, допомоги сім'ям з дітьми, допомоги по безробіттю, а також стипендій та інших соціальних виплат з урахуванням вимог Конституції й законів України;

— закріплення права на призначення соціальної допомоги;

— окреслення державних соціальних гарантій і стандартів обслуговування й забезпечення в галузях охорони здоров'я, освіти, соціального обслуговування та інших;

— установлення величини неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

— формування Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Статтею 24 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» передбачено здійснення постійного державного моніторингу у сфері застосування й фінансового забезпечення державних соціальних стандартів і нормативів, основними засобами якого названо: щомісячну оцінку вартісної величини основних державних соціальних стандартів, ведення державного статистичного обліку щодо дотримання державних соціальних стандартів і нормативів, поточне коригування вартісних величин державних соціальних нормативів і нормативів витрат (фінансування) залежно від зміни цін та інших умов їх формування.

Федерація професійних спілок України ще у 2010 році відмітила:

— не виконуються вимоги ст. 5 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», якою передбачено, що державні соціальні стандарти й нормативи формуються, встановлюються й затверджуються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України за участю й погодженням з іншими сторонами соціального діалогу;

— затягується впровадження практики затвердження органами місцевого самоврядування регіональних розмірів прожиткового мінімуму у випадках, коли вони перевищують законодавчо встановлений загальнодержавний рівень, а також їх використання для оцінки рівня життя в регіоні, розроблення й реалізації регіональних соціальних програм, індексації грошових доходів населення, закріплення права на призначення соціальної допомоги, що фінансується за рахунок місцевих бюджетів;

— спостерігається пасивність у роботі щодо запровадження практики офіційного затвердження органами місцевого самоврядування регіональних розмірів прожиткового мінімуму, а тому треба використовувати цей показник для оцінювання рівня життя населення в регіоні, розроблення й реалізації регіональних соціальних програм, індексації грошових доходів населення, закріплення права на призначення соціальної допомоги, що фінансується за рахунок місцевих бюджетів;

— необхідно продовжити роботу з удосконалення і приведення національних соціальних стандартів у відповідність з міжнародними нормами і стандартами, зокрема тих, що стосуються питань оплати праці, підвищення пенсійного забезпечення, загальнообов'язкового державного соціального страхування, надання соціальної допомоги сім'ям з дітьми й малозабезпеченим сім'ям [15].

На жаль, ситуація на краще принципово не змінилася й донині, за останніх економічних потрясінь у країні ще й погіршилася. Існуюча сьогодні система державних соціальних стандартів не є цілісною, доволі далека від сучасних економічних реалій і застосовується без урахування фінансових можливостей держави. В Україні традиційно йшло виділення коштів на реалізацію соціальної політики за так званим залишковим принципом. Нерозуміння політики задоволення соціальних потреб людей є наслідком ірраціональних переконань політичних еліт стосовно пріоритетів у системі державних функцій, що, врешті-решт, здатне призвести до ослаблення й руйнування самої держави. У перебігу радикальних перетворень суспільство закономірно приходять до усвідомлення абсолютної потреби у всеосяжній і пріоритетній соціальній політиці, без якої неможливе створення нормальних умов життєдіяльності людини і повне використання її інтелектуального і професійного потенціалу.

Зазвичай про соціальну політику в Україні згадують лише напередодні виборів. Ця прикра констатація говорить про низку недоліків державної політики в соціальній сфері доби незалежності. І це не випадково, адже соціальні видатки трактуються як тягар, що гальмує розвиток економіки, і тому кожного разу при формуванні бюджету вони визначаються за остаточним принципом, а соціальна політика розглядається як абсолютно легітимний інструмент роботи з електоратом. Ситуація, що склалася в соціальній сфері, не дозволяє відкладати її реформування на пізніші строки.

Таким чином, постійна й багато в чому дискусійна проблема — соціальне призначення сучасної держави, яке охоплює широку сферу діяльності, спрямованої на нормальне, безконфліктне існування суспільства. Держава сьогодні є соціальним арбітром, органом керівництва загальними справами, організатором багатьох важливих заходів, без здійснення яких неможливе функціонування сучасного соціуму. Превалюючим у цьому процесі є закріплення й забезпечення

прав, можливостей і свобод людини, екологічної безпеки, технічного прогресу, здоров'я нації, безконфліктного існування суспільства, гідного прожиткового рівня народу, підтримання науки, культури, освіти, виправлення гендерної асиметрії.

Список використаних джерел

1. Лавринчук, О. Ю. Проблеми становлення і розвитку соціального ринкового господарства [Електронний ресурс] / О. Ю. Лавринчук // Научное пространство Европы — 2008 ; Education and Science. — URL : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Economics/29848.doc.htm.
2. Философский энциклопедический словарь [Текст] / редкол. : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. — М. : Сов. энцикл., 1983. — 840 с.
3. Крапивенский, С. Э. Социальная философия [Текст] : учеб. / С. Э. Крапивенский. — М. : Владос, 1998. — 416 с.
4. Философия [Текст] : учеб. / под ред. В. Н. Лавриненко, В. П. Ратникова. — М. : ЮНИТИ, 2000. — 584 с.
5. Скуратівський В. А. Основи соціальної політики [Текст] : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій. — К. : МАУП, 2002. — 200 с.
6. Чутчева, О. Г. Правовое регулирование социальной защиты граждан Украины [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Чутчева Ольга Геннадиевна ; Нац. ун-т внутр. дел. — Х., 2003. — 179 л.
7. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01.07.1993 р. № 3356-ХІІ [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 36. — Ст. 361.
8. Социальная политика [Текст] : учеб. / под общ. ред. Н. А. Волгина. — М. : Экзамен, 2002. — 736 с.
9. Кайзер, А. Значение социального партнерства для рыночной экономики и демократии [Текст] / А. Кайзер // Демократия, социальное государство, рыночная экономика : матер. семинара (30 ноября — 7 ноября 1993 г.) / ред. И. Трутанов. — Варшава : Фонд им. Ф. Эберта, 1993. — С. 21–37.
10. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 23. — Ст. 121.
11. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-ІV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49–51. — Ст. 376.
12. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-ІV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 48. — Ст. 409.
13. Политика доходов и качество жизни населения [Текст] : учеб. пособ. / под ред. Н. А. Горелова. — СПб. : Питер, 2003. — 656 с.
14. Про прожитковий мінімум : Закон України від 15.07.1999 р. № 966-ХІV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 38. — Ст. 348.
15. Про посилення контролю з боку профспілок за дотриманням державних соціальних стандартів і нормативів та державних соціальних гарантій : постанова Федерації професійних спілок України від 10.06.2010 р. № П-41-6 [Електронний ресурс] / ЛІГА:ЗАКОН. — URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN58285.html.

Надійшла до редакції 12.08.2016

Шумная Л. П. Правовые проблемы реализации социальной политики государства в условиях рыночной экономики

Актуальность исследования обусловлена анализом правовых проблем реализации социальной политики государства по обеспечению права каждого гражданина на достаточный жизненный уровень, а также повышение эффективности социальной политики в условиях социально ориентированной экономики. Исследованы современные тенденции в осуществлении социальной политики, определены основные проблемы ее реализации. Проанализировано состояние разработки проблемы государственной социальной политики. Определены основные направления социальной политики Украины. Обоснована приоритетность социальной политики среди других направлений внутренней политики государства, необходимость усиления социально-защитной направленности государственной социальной политики в условиях происходящих в настоящее время в украинском обществе глубинных социально-экономических преобразований, которые сопровождаются резким ухудшением качества жизни большинства населения страны и его социальной дезадаптацией. В качестве главной цели усовершенствования социальной политики в Украине определено смягчение негативных социальных последствий указанной трансформации.

Ключевые слова: социальная политика, социальное государство, социальная сфера, социальные функции государства, социальная защита, благосостояние населения, социально ориентированная экономика.

Shumna, L. P. Legal Problems of Implementation of Social Policy in Market Economy

Actuality of theme of the scientific article is caused by legal problems of state social policy realization as to providing every citizen with the right to sufficient standard of living, and also increase of social policy efficiency in the conditions of the socially oriented economy. Contemporary trends in the social policy implementation and the basic problems of its realization are studied. The research on the problem of state social policy is analyzed. The main purposes of social policy in Ukraine on the modern stage are defined. The priority of social policy among other domestic policy areas, necessity of strengthening the social and protective orientation of the state social policy under conditions of deep social transformations accompanied by drastic deterioration of life quality for the majority of the country's population have been proved.

Keywords: social policy, social state, social sphere, social functions of the state, social protection, welfare of the population, socially oriented economy.

